

Logbog

Børn og unges skrivelyst

I forskningsoversigten har vi søgt i udvalgte forskningsdatabaser efter en række begreber for at kunne afdække, hvordan skrivelyst er blevet forstået og undersøgt, og hvilke indsigter der er blevet udviklet. Udover at søge på skrivelyst har vi søgt på skrivemotivation, -engagement, -interesse, -involverethed, -glæde, -oplevelse. På engelsk har vi søgt på de samme begreber i oversættelse, og derudover på *writing interest*, *enthusiasm* og *desire*. Skrivelyst kan mest direkte oversættes til *writing for pleasure* eller *writing enjoyment* (som på dansk også kan oversættes til skriveglæde). Mens *reading for pleasure* er et relativt etableret begreb på engelsk med parallel til det danske begreb læselyst, så er *writing for pleasure* mindre etableret, og det bruges kun i få af de inkluderede studier (fx Gooda, 2016; Parry & Taylor, 2018; Stornaiuolo et al., 2024).

I de inkluderede studier optræder en række beslægtede formuleringer ud over dem, vi har søgt på. Det gælder især *attitude* til skrivning, og udtryk som begejstring, leg, skrivekraft, meningsfuldhed, autenticitet, identitet, stemme - som alle er med til at tilføje nuancer til forståelsen af skrivelyst. I forskningsoversigten uddyber vi de mest centrale og etablerede begreber i forskningslitteraturen. Nogle er mindre underbygget teoretisk, andre mere. Nogle er overvejende forankret i kognitive traditioner med fokus på skrivelyst som en indre oplevelse hos børn og unge, andre i socialt og kulturelt orienterede traditioner, hvor skrivelyst ses i fx handlinger og som noget, der bliver til relationelt.

Forskningsspørgsmål

1. Hvilke begrebsdannelser bidrager til forståelse af skrivelyst?
2. Hvilken viden findes i forskningen om børn og unges skrivelyst i og uden for formelle skolekontekster?
3. Hvad er der brug for at udvikle mere viden om fremover for at kunne understøtte børn og unges skrivelyst?

Litteraturstudiets formål

Ved at skabe et overblik over eksisterende, nyere forskning i børn og unges skrivelyst er formålet at bidrage med viden og inspiration til lærere, undervisere, læsevejledere, læsekonsulenter, forlag, forfatterskoler og forskere.

Mere specifikt er formålet at skabe viden om:

- hvordan skrivelyst er blevet undersøgt
- hvilke begreber for og forståelser af skrivelyst, der eksisterer i forskningen
- hvad der kan understøtte eller udfordre skrivelyst i grundskole og ungdomsuddannelse

- hvilke indsigter fra uformelle kontekster, der kan inspirere skriveundervisning i grundskole og på ungdomsuddannelse
- hvad der er underbelyst og kan være relevant fremover at udvikle mere viden om i relation til børn og unges skrivelyst.

Afgrænsninger

I forskningsoversigten forstår vi skrivning som det at skabe tekst, der består af ord og sætninger, altså verbalsprog, men også at skrivning og tekster kan inkludere tegninger eller andre modaliteter. Det kan foregå på papir eller digitalt, og vi er både optaget af studier, der undersøger skrivelyst som noget, der foregår i eleven, og som noget, der kan opstå gennem relationer og fællesskaber. De forskellige søgeord, vi har brugt, afspejler denne forståelse af skrivning og skrivelyst, og gør det muligt at skabe viden om, hvilke forståelser af begrebet, der eksisterer i forskningen, og om de forskellige måder, fænomenet er undersøgt på.

Det er derfor en central del af forskningsoversigtens design, at vi inkluderer studier inden for både kvantitative og kvalitative traditioner (Maxwell, 2012; Suri & Clarke, 2009; Suri, 2011).

Forskningsoversigten er afgrænset til studier, der fokuserer på grundskole- og ungdomsuddannelse, det vil sige *primary* og *secondary school* eller i USA til og med K-12. Afgrænsningen betyder, at fx studier med fokus på skrivelyst blandt studerende på videregående uddannelse er udeladt.

Da børns alder ved skolestart varierer mellem lande og uddannelsessystemer, indgår også studier af børn, der er yngre end 6 år, og altså på alder med børnehavebørn i Danmark (3-6 år). Kriteriet for at inddrage et studie af tidlig skrivning har været, at det skulle undersøge formel/institutionel (læse- og) skriveundervisning, med parallel til indskolingens undervisning i Danmark. Studier af uformel legeskrivning og skrivelyst blandt børn før formel/institutionel undervisning er udeladt. Ligeledes har vi afgrænset litteraturstudiet til fagområder, der traditionelt har skriveundervisning som en vigtig dimension, det vil sige fagområder, der svarer til danskfaget, eller internationalt skolens førstesprogsfag (*L1 education / language arts*), mens fx studier inden for L2-forskningen, og studier foretaget i kontekst af fx naturfaglige fag og matematikfag, er udeladt.

Da vi også har fokus på skrivelyst i uformelle kontekster, men med relevans for skolen, er studier, der fokuserer på fx forfatterskoler for børn og unge eller hjemmets betydning, også medtaget – for så vidt der indgår en eksplicitering af relationen til formelle / institutionelle uddannelseskontekster. Denne inklusion gør det muligt at udvikle viden om, hvilke indsigter fra uformelle kontekster der kan inspirere skriveundervisning i grundskole og på ungdomsuddannelse.

Begrebet skrivelyst er anvendt i praksis og i skolens policy-dokumenter, fx i formuleringer for grundskolens danskfag som: eleverne skal styrke deres ”lyst til at bruge sproget” og eleverne skal udvikle deres ”udtryksglæde” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s. 3) og i de fagplaner, der er på for dansk i folkeskolen. Her bliver det understreget, at undervisningen skal styrke elevernes ”glæde” ved at ”udtrykke sig kreativt personligt og sammenhængende” (Undervisningsministeriet, 2026).

I forskningen er skrivelyst ikke et etableret begreb, men optræder i flere varianter på skandinaviske sprog og på engelsk. Derfor har vi i litteratursøgningen – for at afdække hvordan skrivelyst forstås og undersøges – brugt en samleklynge af søgeord. De relaterer alle til skrivelyst, herunder fx skrivemotivation, skriveglæde, skriveengagement. Derudover har vi både søgt på studier, der bruger *skriv (*writ) og det mere brede *betydningsskabelse (*meaning making).

Der er kun medtaget peer-reviewed publikationer i form af empiriske forskningsartikler, som er udgivet i perioden 2015 – 2025, og som er skrevet på skandinaviske sprog eller på engelsk.

Centrale forskningsudgivelser udgivet før 2015 inddrager vi som baggrund for forskningsoversigten. Nogle af dem er omtalt i det indledende afsnit “Børn og unges skrivelyst” i *Pædagogik Indblik: Børn og unges skrivelyst*. De udgivelser er valgt med afsæt i vores eksisterende viden om forskningsfeltet og *snowball*-søgning foretaget parallelt med litteratursøgningen i databaser.

Søgeord

Danmark:

(Skriv* OR tekst* OR betydningsskabelse*) AND (skrivelyst* OR lyst* OR motiv* OR engagement* OR involver* OR interesse* OR glæde* OR skriveglæde* OR oplevelse*) AND (børn* OR barn* OR skoleelev* OR elev* OR teenage* OR ung*) AND ÅR>2015

Sverige:

Skriv* AND (skrivelust* OR lust* OR motivera* OR motivasj* OR engagem* OR interes* OR glädje* OR skrivgläd* OR upplev*) AND (barn* OR skolelev* OR elev* OR tonår* OR ung*) AND (ÅR:2025 OR ÅR:2024 OR ÅR:2023 OR ÅR:2022 OR ÅR:2021 OR ÅR:2020 OR ÅR:2019 OR ÅR:2018 OR ÅR:2017 OR ÅR:2016 OR ÅR:2015) mat:(avhandling konferens skol artiklar skriftserie tidskrift)

Norge:

Skriv* AND (barn* OR skolelev* OR elev* OR tenår* OR ung*)

Søgestrengen er kort og forkortet i forhold til de andre, da lange søgestrengene ikke virker i databasen ORIA Norge.

Internationalt:

(writ* OR "meaning making") AND (child* OR pupil* OR youth* OR "young people*" OR adolescen* OR student* OR teenager*) AND (enjoy* OR pleasure* OR motivati* OR engagement* OR involvement* OR interest* OR joy* OR experience* OR enthusias* OR desire*) NOT (L2 OR "second language" OR ESL OR SLA OR "higher education*" OR university OR STEM)

Databaser

www.bibliotek.dk

Libris Sverige

ORIA Norge

ERIC ProQuest

Australian Education Index

British Education Index, EBSCO

Screeningproces

Søgeprocessen resulterede i 6052 studier. Herfra blev 173 dubletter fjernet.

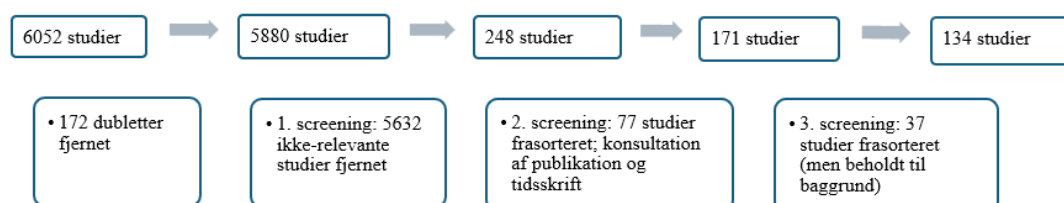
Herefter fulgte tre screeningrunder. Se den grafiske oversigt nedenfor for et overblik.

I første runde blev 5631 ikke-relevante studier frasorteret på baggrund af søgeord og abstracts, mens med sikkerhed relevante og måske-relevante blev bevaret. Det sidste kunne være studier fra andre uddannelsesstrin end de inkluderede, fx studier af lærerstuderendes skrivelyst.

I anden runde frasorterede vi yderligere 77 studier ved i tvivlstilfælde at konsultere hele publikationen og tidsskriftet. Her frasorterede vi fx studier, der viste sig ikke at være forskning (peer-reviewed) samt studier fra videregående uddannelse som læreruddannelsen (se dog nuancer nedenfor).

I tredje og sidste runde frasorterede vi yderligere 37 studier, efter at have specificeret eksklusionskriterier, så vi frasorterede praksiseksempler eller -anvisninger, valideringer af måleinstrumenter samt ikke-artikelbaserede publikationer (afhandlinger, bøger, andre reviews). Disse indgår imidlertid til baggrund for litteraturstudiet, sammen med relevante studier før 2015 og studier fundet gennem *snowball*-søgning.

I alt førte screeningprocessen til 134 inkluderede studier.

Inklusionskriterier	Eksklusionskriterier
L1-skolefaglige kontekster	Ikke-L1-skolefaglige kontekster, fx naturfaglige, matematiske, samfundsfaglige, andetsprog/fremmedsprog

Normalklassen/-skolen	Specialklassen/-skolen
Elever med skrivevanskeligheder i normalklassen/-skolen, fx dysleksi, <i>'struggling' writers</i> , teoretisk-didaktiske bud for normalklassen/-skolen	Studier af elever inden for specialområdet uden kobling til normalklassen/-skolen
Konkrete tiltag, uden hovedfokus på skrivelyst, men med fund om skrivelyst	Konkrete tiltag, uden hovedfokus på skrivelyst og uden klare fund om skrivelyst (men fx om choice eller tilsvarende)
Formel/institutionel skriveundervisning (starter forskelligt, inkl. <i>preschool</i> eller <i>kindergarten</i> i nogle lande) til og med gymnasium	Leg i førskolen hvor der indgår sprog/tegn, men ikke initieret skriveaktivitet Videregående uddannelse
Lærerstuderende/lærere hvis det relateres til børn/unges skrivning og skrivelyst	Lærerstuderendes/læreres egen skrivning og skrivelyst
Skrivning af tekster, der indeholder verbalsprog (skrift)	Produktion/design af tekster uden verbalsprog (skrift), fx kun med lyd
Empiriske forskningsstudier Teoretisk-didaktiske forskningsstudier	Læremidler Essayistiske 1. personfortællinger fra praksis Praksiseksempler / -anvisninger (til baggrund) Valideringer af instrumenter (til baggrund) Afhandlinger, bøger, reviews (til baggrund)

Videnskondensering

I screeningsprocessen fremtrådte og medskabte vi de grupper, som studierne kunne inddeles i. Det var en iterativ proces, der resulterede i en opdeling af alle inkluderede studier i ti grupper. Én gruppe for *Tidlig skrivning* og én gruppe for *Uden-for-skole skrivning*, inkl. forældres betydning. Én gruppe med undersøgelser af *Skrivere* og fx manglende skrivelyst, og én gruppe med fokus på relationen mellem *Motivation og skriveperformance*. Derudover seks grupper med hvert sit specifikke fokus og foretaget inden for formelle/institutionelle kontekster, og efter tidlig skrivning: *Lærerens* (inkl. forfatters som gæstelærers) *betydning*, *Skriveindholdet/opgaven*, *Kreativ skrivning*, *Konkrete tiltag*, *Konkrete tiltag – digitale teknologier*, og *Respons/feedback*.

Der er berøringer mellem flere grupper, fx *Uden-for-skole-skrivning* og *Kreativ skrivning*, og her er konteksten afgørende, på samme måde som ved *Tidlig skrivning* i forhold til de seks andre grupper foretaget inden for formelle/institutionelle kontekster.

I kondenseringen af studierne har vi herefter arbejdet ud fra følgende kategorier for overblik relevant for de tre forskningsspørgsmål:

- Reference (forfatternavne, årstal)
- Land
- Interesse/RQ
- Data (inkl. trin/alder, antal), metode
- Begreb om skrivelyst / teoretisk perspektiv
- Fund
- Vores kommentar (fx centralt/ikke centralt studie).

Hvad angår sidste kategori, så kan et studie være centralt ved at fremvise mønstre, som går igen i gruppen eller på tværs, og ved at være solidt designet og gennemført. Det omvendte kan også være tilfældet. Fx har de fleste af de inkluderede kvantitative studier ofte en meget stor gruppe elever (eller lærere) med som deltagere, mens få har et meget lille antal, én klasse måske, men stadig med en kvantitativ tilgang og målinger. Disse studier fremstår typisk af lavere kvalitet også teoretisk, og har derfor fået mindre vægt i oversigten.

På baggrund af kondenseringen har vi fremlæst temaer i og på tværs af grupperne, som vi har samlet i anbefalinger til praksis.

Referencer

Maxwell, J. A. (2012). The Importance of Qualitative Research for Causal Explanation in Education. *Qualitative Inquiry*, 18(8), 655-661. <https://doi.org/10.1177/107780041245285>

Suri, H., & Clarke, D. (2009). Advancements in Research Synthesis Methods: From a Methodologically Inclusive Perspective. *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430. <https://doi.org/10.3102/003465430832634>

Suri, H. (2011). Purposeful Sampling in Qualitative Research Synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11, 63-75. <https://doi.org/10.3316/QRJ1102063>